

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/166/2018
Identifikačné číslo spisu: 1612211112
Dátum vydania rozhodnutia: 06.12.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1612211112.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu STAVMAT STAVEBNINY, s. r. o., so sídlom v Malackách, Pezinská č. 56, IČO: 34 116 125, zastúpeného spoločnosťou AK Dlhopolec, s. r. o., so sídlom vo Zvolene, Námestie SNP č. 27, IČO: 36 867 306, proti žalovanej H., bývajúcej v Q., o zaplatenie 14 690,68 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 6 C 316/2014, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 28. júna 2017 sp. zn. 6 Co 474/2016, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 28. júna 2017 sp. zn. 6 Co 474/2016 a uznesenie Okresného súdu Malacky z 24. októbra 2016 č.k. 6 C 316/2014-90 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Malacky na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Malacky (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením z 24. októbra 2016 č.k. 6 C 316/2014-90 zastavil konanie podľa § 6 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), rozhodol o trovách konania a o vrátení súdneho poplatku. Vychádzal z toho, že žalobca podal 26. septembra 2012 žalobu, ktorou sa voči žalovanej domáhal zaplatenia 14 690,68 € titulom ručiteľského záväzku. Konanie o jeho žalobe bolo ale potrebné zastaviť, lebo žalovaná opodstatnene vzniesla námietku nedostatku právomoci všeobecného súdu. Poukazovala pri tom na článok VII. rámcovej kúpnej zmluvy zo 17. februára 2011, v zmysle ktorej všetky majetkové spory žalobcu a obchodnej spoločnosti ELAN-M, s. r. o. (ktorej spoločníčkou a konateľkou je žalovaná) bude rozhodovať Stály rozhodcovský súd ARBITER, zriadený pri obchodnej spoločnosti LICITOR group, a. s. Žilina. O trovách konania rozhodol podľa § 256 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 28. júna 2017 sp. zn. 6 Co 474/2016 napadnuté uznesenie v zastavujúcom výroku potvrdil ako vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP) s tým, že odvolanie proti tomuto výroku nie je dôvodné. Za správny označil záver súdu prvej inštancie, že strany sporu sa dohodli o tom, že všetky ich majetkové spory budú rozhodované v rozhodcovskom konaní a že žalovaná dôvodne vzniesla námietku nedostatku právomoci všeobecného súdu na prejednanie tohto sporu. Súd prvej inštancie preto konanie zastavil v súlade so zákonom (§ 6

ods. 1 CSP). Správne tiež rozhodol o vrátení súdneho poplatku. Nesprávne je ale jeho rozhodnutie o náhrade trov konania; výrok napadnutého uznesenia o trovách konania preto zmenil tak, že žalovanej priznal náhradu trov prvoinštančného konania. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 255 ods. 1 a § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP. Zásah do jeho práva na spravodlivý súdny proces vyvodzoval z toho, že odvolací súd prehliadol podstatnú skutočnosť, a to, že s účinnosťou od 1. januára 2017 došlo k zmene zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení účinnom od 1. januára 2017 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ ďalej nie je uvedené niečo iné, má sa pod „zákonom č. 244/2002 Z.z.“ na mysli tento zákon v uvedenom znení), v dôsledku ktorej už rozhodcovský súd uvedený v článku VII. rámcovej kúpnej zmluvy zo 17. februára 2011 nemôže uskutočniť rozhodcovské konanie a rozhodnúť daný spor. Pokiaľ súdy napriek tomu dospeli k záveru o splnení predpokladov pre zastavenie konania s tým, že prejednanie a rozhodnutie sporu nepatrí do právomoci súdu (§ 6 ods. 1 CSP), bola mu ich procesným postupom odňatá spravodlivosť a zmarený prístup k súdu. Z týchto dôvodov žiadal zrušiť napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ako aj ním potvrdené uznesenie a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu označila napadnuté rozhodnutie za vecne správne.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a tiež dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Žalobca vyvodzuje prípustnosť jeho dovolania z § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúcej je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade posudzoval opodstatnenosť námietky žalobcu o existencii procesnej vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

8. Najvyšší súd už v judikátoch R 23/1994 a R 4/2003 a tiež vo viacerých rozhodnutiach vydaných za predchádzajúcej právnej úpravy účinnnej do 30. júna 2016 konštatoval, že o odňatie možnosti konať pred súdom ide tiež v prípade postupu súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietol zaoberať meritom veci (odmietol podanie alebo konanie zastavil alebo odvolací súd odmietol odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané. Aj v zmysle rozhodnutí najvyššieho súdu vydaných po uvedenom dni (1 Cdo 37/2017, 2 Cdo 98/2017, 3 Cdo 145/2018, 4 Cdo 124/2017, 5 Cdo 98/2018, 7 Cdo 101/2018, 8 Cdo 7/2018) dochádza k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP nesprávnym postupom súdu, ktorý sa bez splnenia procesných predpokladov odmietne zaoberať meritom veci (napríklad konanie zastaví alebo odvolací súd odmietne odvolanie).

9. Žalobca zastáva názor, podľa ktorého v danom prípade neboli splnené procesné predpoklady pre zastavenie konania, lebo jeho spor so žalovanou - vzhľadom na legislatívne zmeny účinné od 1. januára 2017 - nemôže byť od uvedeného dňa prejednaný a rozhodnutý rozhodcovským súdom označeným odvolacím súdom v napadnutom uznesení.

10. V rozhodnutiach publikovaných v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov

Slovenskej republiky ako judikáty R 52/1997 a R 82/2002 najvyšší súd uviedol, že ak súd zistí nedostatok svojej právomoci, musí existovať iný orgán ochrany práva s individuálne určenou právomocou na daný právny prípad, ktorý má o ňom rozhodnúť. Pokiaľ taký orgán neexistuje, uplatní sa pravidlo, že povinnosť poskytnúť ochranu má všeobecný súd.

11. V preskúvanom prípade neboli splnené procesné predpoklady pre zastavenie konania z dôvodu nedostatku právomoci všeobecného súdu na prejednanie a rozhodnutie daného sporu.

11.1. Ak súd na námietku žalovaného uplatnenú najneskôr pri prvom procesnom úkone zistí, že spor sa má prejednať a rozhodnúť v rozhodcovskom konaní, konanie zastaví (§ 6 ods. 1 CSP).

11.2. Súd na námietku žalovaného neprihliadne a spor prejedná a rozhodne, ak strany vyhlásia, že na rozhodcovskej zmluve netrujú, alebo ak uznanie cudzieho rozhodcovského rozhodnutia bolo v Slovenskej republike odopreté. Neprihliadnutie na námietku musí súd odôvodniť v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí (§ 7 ods. 1 CSP). Podľa odseku 1 súd postupuje aj vtedy, ak zistí, že spor nemôže byť predmetom rozhodcovského konania alebo že sa rozhodcovský súd odmietol sporom zaoberať (§ 7 ods. 2 CSP).

11.3. Zriaďovateľom stáleho rozhodcovského súdu so sídlom na území Slovenskej republiky môže byť len národný športový zväz alebo komora zriadená zákonom (§ 12 ods. 1 veta prvá zákona č. 244/2002 Z.z.).

11.4. Ak rozhodcovská zmluva odkazuje na stály rozhodcovský súd zriadený podľa doterajších predpisov, ktorého pôvodný zriaďovateľ nespĺňa od 1. januára 2015 podmienky ustanovené týmto zákonom pre zriaďovateľa nového stáleho rozhodcovského súdu a ak sa pôvodný zriaďovateľ stáleho rozhodcovského súdu stane členom iného zriaďovateľa nového stáleho rozhodcovského súdu, aby sa splnili tieto podmienky, platí, že rozhodcovská zmluva odkazuje na nový stály rozhodcovský súd zriadený podľa tohto zákona iným zriaďovateľom. To neplatí, ak sa zmluvné strany rozhodcovskej zmluvy dohodnú po 31. decembri 2014 inak alebo ak niektorá zo strán pred podaním žaloby na nový stály rozhodcovský súd podľa predchádzajúcej vety podá návrh na začatie konania na všeobecnom súde (§ 54b ods. 3 zákona č. 244/2002 Z.z. v znení od 1. januára 2015).

11.5. Stály rozhodcovský súd zriadený podľa doterajších predpisov, ktorého zriaďovateľ nespĺňa podmienky ustanovené týmto zákonom pre zriaďovateľa stáleho rozhodcovského súdu, nemôže po 31. decembri 2016 uskutočňovať rozhodcovské konania podľa tohto zákona a vydávať rozhodcovské rozhodnutia (§ 54c ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z.).

11.6. Zmluvné strany nie sú viazané rozhodcovskou zmluvou, ktorá zakladá právomoc stáleho rozhodcovského súdu, ktorého zriaďovateľ nespĺňa podmienky podľa právnych predpisov účinných od 1. januára 2017, ak do 31. decembra 2016 na jej základe nezačalo rozhodcovské konanie alebo ak rozhodcovské konanie bolo zastavené podľa odseku (§ 54c ods. 4 veta prvá zákona č. 244/2002 Z.z.).

12. V danom prípade zriaďovateľom Stáleho rozhodcovského súdu ARBITER, na ktorý odkazuje článok VII. rámcovej kúpnej zmluvy zo 17. februára 2011, bola spoločnosť LICITOR group, a. s. V zozname stálych rozhodcovských súdov, ktorý vedie Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, je tento stály rozhodcovský súd uvedený pod poradovým č. 18 s poznámkou, že jeho stav je od 30. januára 2015 „neaktívny“. Z údajov tohto zoznamu, ktoré sa týkajú Stáleho rozhodcovského súdu ARBITER, ďalej vyplýva, že spoločnosť LICITOR group, a. s. sa stala členom zriaďovateľa nového stáleho rozhodcovského súdu ako právneho nástupcu zapísaného pod poradovým č. 151. Ide o zriaďovateľa „Rozhodcovská a mediačná“ so sídlom v Bratislave, Dunajská č. 15, IČO: 45 744 581, ktorý splnil podmienky § 53b ods. 3 zákona č. 244/2002 Z.z. (v znení od 1. januára 2015) a zriadil nový stály rozhodcovský súd: Stály rozhodcovský súd pri Rozhodcovská a mediačná. Členmi tohto zriaďovateľa sa (okrem obchodnej spoločnosti LICITOR group, a. s.) stali: ROZHODCOVSKÁ, ARBITRÁŽNA A MEDIAČNÁ, a. s., so sídlom v Bratislave, Sienkiewiczova 4, IČO: 35 862 882, a tiež Rozhodcovská a mediačná a. s., so sídlom v Bratislave, Dunajská 15, IČO: 46 023 151.

13. Rozhodcovská zmluva odkazovala v danom prípade na Stály rozhodcovský súd ARBITER, ktorý za právnej úpravy účinnej od 1. januára 2015 neuskutočňoval rozhodcovské konanie (bol „neaktívny“). V čase rozhodovania odvolacieho súdu nebol zriaďovateľom Stáleho rozhodcovského súdu pri Rozhodcovská a mediačná subjekt uvedený v § 12 ods. 1 veta prvá zákona č. 244/2002 Z.z., ktorý by

mohol po 31. decembri 2016 uskutočňovať rozhodcovské konania (§ 54c ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z.). Vzhľadom na to bolo potrebné zohľadniť, že v čase, keď odvolací súd záväzne rozhodol o otázke právomoci súdu (§ 217 ods. 1 CSP v spojení s § 234 ods. 2 CSP), nebol iný orgán, ktorý by bol oprávnený rozhodnúť predmetný spor. Predpoklady pre zastavenie konania z dôvodu nedostatku právomoci (§ 6 ods. 1 CSP) teda neboli dané.

14. Pre úplnosť dovolací súd poznamenáva, že aj logickým výkladom za použitia argumentu a *minori ad maius* (od menšieho k väčšiemu) možno dospieť k záveru, že ak zákon (§ 7 ods. 2 CSP) výslovne ustanovuje, že súd spor prejedná a rozhodne, keď sa rozhodcovský súd odmietol sporom zaoberať, o to viac platí, že súd spor musí prejednať a rozhodnúť, ak zákon (§ 54 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z.) rozhodcovskému súdu neumožňuje uskutočniť rozhodcovské konanie. Navyše, strany sporu už v čase rozhodovania odvolacieho súdu neboli viazané rozhodcovskou zmluvou - zakladala totiž právomoc takého stáleho rozhodcovského súdu, ktorého zriaďovateľ nespĺňa podmienky podľa predpisu účinného od 1. januára 2017.

15. Z vyššie uvedených dôvodov došiel dovolací súd k záveru, že v danom prípade neboli - v čase rozhodovania odvolacieho súdu - splnené procesné predpoklady pre zastavenie konania podľa § 6 ods. 1 CSP. Pokiaľ odvolací súd napriek tomu potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania, mal jeho procesný postup za následok procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, lebo žalobcovi bolo znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Postup odvolacieho súdu znamenal pre žalobcu odmietnutie spravodlivosti a znemožnenie prístupu k súdu v tom zmysle, že o ním uplatnenom nároku súd meritórne nekonal.

16. Vzhľadom na to, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP, je dovolanie žalobcu nielen prípustné, ale tiež dôvodné, lebo je v ňom opodstatnene uplatnený relevantný dovolací dôvod v zmysle § 431 ods. 1 CSP.

17. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Dovolací súd podľa týchto ustanovení (aj s prihliadnutím na čl. 17 CSP) zrušil nielen uznesenie odvolacieho súdu, ale aj ním potvrdené prvoinštančné uznesenie a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvej inštancie.

18. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP).

19. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách odvolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.